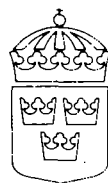

Näringsutskottets betänkande

1986/87:10

om godkännande av 1986 års internationella kakaoavtal, m. m. (prop. 1986/87:41)

NU
1986/87:10

Ärendet

I proposition 1986/87:41 (utrikesdepartementet) har regeringen – efter föredragning av statsrådet Anita Gradin – föreslagit riksdagen att

1. godkänna 1986 års internationella kakaoavtal;
2. bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter om uttagande av avgifter enligt avtalet.

Med anledning av propositionen har Nic Grönvall (m) väckt motion 1986/87:N127, vari hemställs att riksdagen avslår regeringens förslag om godkännande av 1986 års internationella kakaoavtal.

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att riksdagen skall godkänna det nya internationella kakaoavtalet. I anslutning till propositionen och en motion (m), vars avslagsyrkande utskottet tar avstånd ifrån, understryker utskottet vikten av att frågan om en för u-länderna positiv råvarupolitik uppmärksammas bl. a. inom UNCTAD.

Propositionen

1986 års internationella kakaoavtal har kommit till efter förhandlingar inom Förenta nationernas konferens för handel och utveckling (UNCTAD). Det är avsett att avlösa 1980 års kakaoavtal. Avtalet, som gäller för tre år och kan förlängas två gånger, med två resp. ett år, träder i kraft så snart det har godkänts av erforderligt antal länder. I fråga om de allmänna syftena överensstämmer det nya avtalet i huvudsak med dem som gällt tidigare (jfr prop. 1973:36, NU 1973:30). Särskilt framhävs nu önskvärdheten av en stabilisering av världsmarknaden för kakao i alla medlemsländers intresse.

Den internationella kakaoorganisationens högsta organ, rådet, skall årligen genomföra en prisöversyn. Om det inte uppnås enighet inom rådet sker prisändringar automatiskt utifrån vissa förutsättningar som anges i avtalet. En nyhet är att priserna fortsättningsvis länkas till de inom Internationella valutafonden (IMF) tillämpade speciella dragningsrätterna. Huvudinstrumentet för prisstabiliseringen är ett arrangemang med ett buffertlager, finansierat genom avgifter i första hand från exportörerna. En

stödatgård för buffertlagret är att de stater som är exportmedlemmar kollektivt håller vissa kvantiteter borta från marknaden genom särskild lagring. Importmedlemmarna skall därvid försöka begränsa sin import från länder utanför avtalet.

I propositionen (s. 11–68) återges avtalet i sin engelska version med svensk översättning. Det bör noteras att sedan propositionen förelades riksdagen en rättelse har gjorts i artikel 9 moment 2 d (s. 21 tredje raden) på det sättet att hänvisning görs till artiklarna 27, 31, 39, 40, 44 och 72.

Motionen

Stabila råvarupriser har, framhålls det i motionen, setts som en garanti för att utvecklingsländer garanteras en viss stabilitet i exportintäkterna. Detta synsätt bygger dock enligt motionären på en felsyn. Internationella priser är variabler i ett stort ekonomiskt system som påverkas av utbud och efterfrågan på världsmarknaden. För kontroll av detta system skulle krävas en fullständig ekonomisk planering på global grund. Motionären ifrågasätter om de instabila råvarupriserna verkligen har en så skadlig verkan att de få råvaruavtal som alljämt finns bör upprätthållas. Dessa avtals hittillsvarande effekt bedöms som föga gynnsam. Ett råvaruavtal inom ramen för UNCTAD måste ses som en del av den globala hjälpen till utvecklingsländerna, menar motionären. Sveriges biståndsinsatser borde diskuteras principiellt i det nu aktuella sammanhanget.

Marknadsmanipulatoriska åtgärder har hittills misslyckats, fortsätter motionären. Han finner det tvelaktigt att ett "gigantiskt" buffertlager av kakao kan fungera som en prisstabiliserande faktor. Marknadsmanipulerande råvaruavtal leder nämligen till att berörda u-länder förlorar den viktigaste förutsättningen för framtidsplanering, som är kunskap om världsmarknadens funktioner. Innan nya råvaruavtal antas borde problemen kring råvarumarknaderna i världen och u-ländernas stabilitetssträvanden bli föremål för en genomgripande diskussion vid den UNCTAD-konferens som planeras äga rum sommaren 1987.

Utskottet

Sverige har anslutit sig till en rad internationella råvaruavtal, som har kommit till inom Förenta nationernas ram. För varje varuområde som omfattas av ett sådant avtal finns en internationell organisation, där exporterande och importerande länder samarbetar. Avtalen är emellertid av olika karaktär. De kan, såsom 1982 års juteavtal och 1985 års avtal om tropiskt timmer, vara inriktade främst på forskning och utveckling inom produktområdet. Oftast är syftet vidare, nämligen att världsmarknadspriserna på de ifrågavarande råvarorna skall stabiliseras. Kaffeavtalen, det senaste från år 1983, har gått ut på en exportreglering i form av kvotering mellan exportmedlemmarna. Enligt andra avtal är ett internationellt buffertlager det huvudsakliga stabiliseringsinstrumentet. Detta gäller för så skilda råvaruslag som tenn – för närvarande enligt ett avtal från år 1982 – och kakao.

Det första internationella kakaoavtalet slöts år 1972. Det efterföljdes av nya avtal åren 1976 och 1980. I proposition 1986/87:41 föreslår regeringen nu att riksdagen skall godkänna det senaste kakaoavtalet, som är ett resultat av förhandlingar – under svensk medverkan – sedan år 1984 och som har undertecknats för Sveriges del i september 1986. Detta avtal innehåller några element som skiljer det från de föregående. Om kakaoorganisationens råd inte kan enas om prisändringar skall sådana under vissa förutsättningar komma till stånd automatiskt. Valutakursfluktuationernas verkningar dämpas genom att priserna relateras till värdet av de speciella dragningsrätter som tillämpas inom Internationella valutafonden. Buffertlagrets roll som stabiliseringsinstrument kompletteras med att exportmedlemmarna kollektivt skall kunna hålla vissa kvantiteter borta från marknaden genom särskild lagring. Det kan också noteras att det viktigaste producentlandet, Côte d'Ivoire (Elfenbenskusten), nu inträder som medlem i kakaoorganisationen.

I motion 1986/87:N127 (m) yrkas att regeringens förslag skall avslås. Motionärens argument är sammanfattningsvis följande. Kakaoavtalet syftar till marknadsmanipulerande åtgärder som torde vara dömda att misslyckas. Stabila råvarupriser innebär för övrigt inte nödvändigtvis stabila exportintäkter för de berörda länderna – för att åstadkomma detta skulle det behövas en global ekonomisk planering. Innan nya råvaruavtal antas borde Förenta nationernas konferens för handel och utveckling (UNCTAD) diskutera problemen kring råvarumarknaderna. Detta kan ske vid dess session år 1987.

Utskottet är väl medvetet om att råvaruavtalen, och särskilt de som är inriktade på prisstabilisering, är förknippade med många komplikationer. Detta utsägs klart i propositionen och har tidigare i år närmare belysts i en rad artiklar i tidskriften *Aktuellt i handelspolitiken* (nr 1986:1), som utges av utrikesdepartementets handelsavdelning. Föredragande statsrådet framhåller att UNCTAD sysselsätter sig med frågor rörande u-ländernas beroende av råvaruproduktion och att även flera andra internationella organ gör viktiga insatser i detta sammanhang. Att en genomgripande diskussion av de angivna problemen bör och kommer att äga rum inom UNCTAD motiverar enligt utskottets mening inte att Sverige nu, som motionären föreslår, skall dra sig ur det internationella samarbetet på kakaområdet, något som skulle kunna äventyra dess fortbestånd. Fastmer bör det nya kakaoavtalet med sin inriktning på ökad flexibilitet i stabiliseringssträvandena kunna ge värdefulla erfarenheter för de fortsatta övervägandena inom UNCTAD och annorstädes om en särskilt för u-länderna positiv råvarupolitik. Det kan förutsättas att regeringen verkar för att detta ämne kommer i förgrunden vid den kommande UNCTAD-sessionen.

Utskottet avstyrker således motionen och tillstyrker regeringens förslag om godkännande av kakaoavtalet och om erforderligt bemyndigande för regeringen i anslutning därtill.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:41 och med avslag på motion 1986/87:N127

1. godkänner 1986 års internationella kakaoavtal.

2. bemyndigar regeringen att meddela föreskrifter om uttagande av avgifter enligt avtalet. NU 1986/87:10

Stockholm den 2 december 1986

På näringsutskottets vägnar

Nils Erik Wååg

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Christer Eirefelt (fp), Lennart Pettersson (s), Rune Jonsson (s), Ivar Franzén (c), Wivi-Anne Radesjö (s), Sten Svensson (m), Birgitta Johansson (s), Åke Victorsson (s), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Bo Finnkvist (s), Per-Ola Eriksson (c), Jörn Svensson (vpk) och Per-Richard Molén (m).